

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Олег СКИДАН

03 травня 2023 р., протокол № 3

ПРОГРАМА

комплексного вступного випробування за фахом
для здобуття ОС «Магістр»
зі спеціальності 051 «Економіка»

Житомир–2023

Укладачі:

ЯРЕМОВА Марина Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму;

ТКАЧУК Василь Іванович – доктор економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та туризму;

КІЛЬНИЦЬКА Олена Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму.

Рекомендовано на засіданні кафедри економіки, підприємництва та туризму (протокол № 6 від 03.05.2023)

ПРОГРАМА

вступних випробувань для здобуття ОС «Магістр»
на базі ОКР «Спеціаліст» та ОС «Магістр»

Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітня програма	ОП «Економіка»

ВСТУП

Програма вступних випробувань до Поліського національного університету для здобуття ОС «Магістр» складена відповідно до Програми предметного тесту з економіки та міжнародної економіки єдиного фахового вступного випробування (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.02.2022, №153). Програма передбачає виявлення сформованих теоретичних та практичних навичок у сфері макро- та мікроекономіки, ефективності функціонування підприємств різних організаційно-правових форм з урахуванням специфіки їх функціонування в умовах в умовах конкурентного ринкового середовища.

Програма структурована відповідно до розділів:

- Макроекономіка
- Мікроекономіка
- Економіка підприємства.

Програма упорядкована відповідно до анотації ОПП «Економіка» підготовки ОС «Бакалавр» та пов'язана з ключовими освітніми компонентами, які дозволяють визначити рівень набутих знань у сфері економіки.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. МАКРОЕКОНОМІКА

Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Основні показники системи національних рахунків та методи їх визначення: Валовий внутрішній продукт (ВВП), Валовий національний продукт (ВНП), Чистий внутрішній продукт (ЧВП), Національний дохід (НД). Три методи обчислення ВВП. Індеси цін та їх види. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Номінальний та реальний ВВП. ВВП-розрив. Дефлятор ВВП. Зведення номінального до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання. Кейнсіанські функції споживання і заощадження. Гранична схильність до споживання та до заощадження. Середня схильність до споживання і до заощадження. Чинники споживання та заощадження. Суть та види інвестицій (валові і чисті; реальні і фінансові; короткострокові та довгострокові; прямі і портфельні; венчурні і безризикові). Похідні інвестиції (автономні та індуційовані). Мультиплікатор видатків. Сукупні видатки. Рівноважний рівень ВВП. Кейнсіанський хрест. Мультиплікатор видатків. Мультиплікатор податків. Інфляційний і рецесійний розриви.

Сукупний попит і сукупна пропозиція. Сукупний попит: суть та структура. Цінові та нецінові чинники впливу на сукупний попит. Крива сукупного попиту та її переміщення. Сукупна пропозиція: суть та чинники впливу. Крива сукупної пропозиції та її переміщення. Сукупна пропозиція в короткостроковому та довгостроковому періодах. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції в короткостроковому та довгостроковому періодах. Економічне зростання.

Макроекономічна нестабільність. Діловий цикл та його фази (криза, депресія, поживлення, піднесення). Причини економічних коливань. Малі, середні та довгі цикли. Інфляція: суть, причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки. Рівень та темп інфляції. Антиінфляційна політика: суть та види (активна, пасивна). Безробіття та його види (структурне, фрикційне, природне, циклічне). Рівень безробіття.

Економічне зростання. Суть та типи економічного зростання (екстенсивний та інтенсивний). Фактори економічного зростання. Монетарна та фіскальна політика. Грошовий ринок та його агрегати. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Простий депозитний мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку. Монетарна політика: суть, цілі та види (політика «дорогих» і «дешевих» грошей). Фіскальна політика: суть, види (дискреційна та недискреційна). Крива Лаффера.

Людський розвиток та соціальна політика. Людські ресурси та людський розвиток. Сталий людський розвиток. Складові індексу людського розвитку. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики. Види та інструменти соціальної політики. Державні соціальні стандарти (прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія).

РОЗДІЛ 2. МІКРОЕКОНОМІКА

Ефективність використання ресурсів. Рівні економічного аналізу. Загальнонаукові методи економічного аналізу. Граничний аналіз. Економічні показники. Номінальні і реальні змінні. Поняття нормативної і позитивної економіки. Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору. Межа виробничих можливостей (крива трансформації). Альтернативна вартість. Економічна ефективність. Потреби та економічні інтереси. Економічна система її складові. Власність, права власності.

Попит, пропозиція та ринковий механізм. Попит і закон попиту. Аналіз змін попиту та величини попиту. Нецінові визначники попиту. Суть та види еластичності попиту. Цінова еластичність попиту і загальний виторг виробника. Економічна інтерпретація значень коефіцієнтів різних видів еластичності попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції та величини пропозиції. Нецінові визначники пропозиції. Цінова еластичність пропозиції. Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Надлишок виробника і надлишок споживача. Вплив змін попиту й пропозиції на рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Прямий і непрямий вплив держави на ринкову рівновагу. Наслідки запровадження максимальних і мінімальних цін. Аналіз впливу непрямих податків, дотацій і субсидій на ринкове становище покупців і продавців. Чисті втрати суспільства.

Теорії поведінки споживача. Корисність в економічній науці і проблема її виміру. Функція корисності. Сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності блага. Сутність раціонального вибору споживача. Поняття «рівноваги споживача». Правило рівноваги споживача за умови споживання набору благ. Криві байдужості (індиферентності) та їх властивості. Коефіцієнт граничної норми заміни (заміщення) благ. Карта кривих байдужості. Бюджетне обмеження та можливості споживача. Рівновага споживача з позицій порядкового (ординалістського) підходу. Реакція споживача на зміну цін товарів і доходу споживача. Модель (крива) «дохід–споживання». Модель (крива) «ціна–споживання».

Теорія виробництва і витрат. Параметри функціонування підприємства як мікроекономічної моделі. Суть виробництва. Технологія виробництва. Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної граничної продуктивності змінного фактора виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт, їх взаємозв'язки. Стадії виробництва. Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива виробничої байдужості (ізокванта): поняття і властивості. Лінія однакових витрат виробництва (ізокоста). Правило рівноваги виробника. Економічний і бухгалтерський підходи до визначення витрат виробництва. Явні і неявні витрати виробництва. Економічний, бухгалтерський і нормальний прибуток. Постійні, змінні, сукупні витрати виробництва. Середні і граничні витрати виробництва у короткостроковому і довгостроковому періодах. Постійний, зростаючий та спадний ефекти масштабу виробництва.

Ринкові структури. Досконала конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Сутність ринкової структури. Види ринкових структур. Характерні ознаки ринкової структури чистої монополії. Види монополій. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Суспільні втрати від діяльності монополіста. Умови рівноваги монополіста у довгостроковому і короткостроковому періодах. Характерні ознаки ринкової структури монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція в умовах монополістичної конкуренції. Умови рівноваги виробника у довгостроковому і короткостроковому періодах. Ефективність монополістичної конкуренції. Особливості організації олігопольного ринку. Види олігополій. Економічні наслідки олігополії.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Основи функціонування підприємства. Види підприємств (за метою і характером діяльності: комерційні та некомерційні; за формою власності: приватні, колективні, комунальні, державні, змішані; за національною належністю капіталу: національні, з іноземними інвестиціями, іноземні, змішані; за масштабами діяльності: великі, середні та малі) та їх об'єднань (асоціація, кооперація, консорціум, концерн, картель, трест, промислово-фінансові групи, холдинги). Середовище господарювання підприємства: внутрішнє (мікросередовище), проміжне (мезосередовище) та зовнішнє (макросередовище). Підприємництво як вид діяльності. Принципи регулювання підприємницької діяльності.

Структура та управління підприємством. Функції (планування, організація, мотивація, контроль) та методи управління підприємством (організаційні, економічні та соціальнопсихологічні). Типи організаційних структур управління підприємствами (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, матрична та дивізіональна). Поняття виробничої структури та соціальної інфраструктури підприємства. Техніко-технологічна база підприємства: визначення, складові та форми розвитку (концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування, конверсія і диверсифікація).

Планування діяльності підприємства. Планування: сутність та різновиди планів підприємства. Стратегічне, тактичне і оперативне планування: сутність та часові межі. Бізнес-план: визначення та його розділи (резюме; опис продукції (послуг); маркетинг-план; виробничий план; організаційний план; фінансовий план; оцінка ризиків).

Ресурсне забезпечення діяльності підприємства. Основний капітал (необоротні матеріальні активи): сутність, видова структура, знос, амортизація, фондівдача, фондомісткість та фондоозброєність. Оборотний капітал (оборотні активи): сутність, видова структура, коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту. Нематеріальні ресурси та нематеріальні активи: сутність, види та амортизація. Інновації: сутність, різновиди та інноваційний процес.

Витрати та результати діяльності підприємства. Собівартість продукції та кошторис витрат (матеріальні витрати, витрати на оплату праці,

відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати). Ціна на продукцію (послуги): сутність та функції (обліково-вимірвальна, розподільча та стимулююча). Різновиди цін (договірні, вільні, регульовані; роздрібні та оптові). Дохід та прибуток підприємства (валовий та чистий). Ефект та ефективність діяльності підприємства: сутність та відмінності.

Персонал підприємства. Економіка праці. Персонал підприємства, категорії персоналу. Мотивація персоналу: сутність та методи (економічні і неекономічні). Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії. Номінальна і реальна заробітна плата. Форми оплати праці. Соціально-трудова відносина на підприємстві: сутність поняття. Суб'єкти соціально-трудова відносин: держава, роботодавці та наймані працівники.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ, Кондор, 2016. 378 с.
2. Горкавий В. К. Статистика: підручник. Київ : Алерта, 2020. 644 с.
3. Економіка і бізнес : підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
4. Економічна теорія : підручник / В.П. Якобчук, Є.І. Ходаківський, І.Л. Литвинчук та ін.; за заг. ред. В.П. Якобчук. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.
5. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ : Знання, 2014. 710 с.
6. Інформаційні системи в менеджменті / Новак В.О. та ін. Київ : Каравела, 2019. 423 с.
7. Інформаційні системи і технології : навч. посіб. / Павленко П.М., Філоненко С.Ф., Бабіч К.С. та ін. Київ : НАУ, 2013. 324 с.
8. Мацибора В.І. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 320 с.
9. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Босак А.О., Григор'єв О.Ю., Малиновський Ю.В., Далик В.П. Львів : СТ «Міські інформаційні системи», 2018. 364 с.
10. Мікроекономіка : підручник / за ред. В.Д. Базилевича. Київ : Знання, 2008. 679 с.
11. Рудий М.М. Мікроекономіка: навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 360 с.
12. Статистика : підручник / Пирожков С.І., Рязанцева В.В., Моторин Р.М. та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 328 с.
13. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2017. 600 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
вступних випробувань для здобуття ОС «Магістр» на базі ОКР
«Спеціаліст» та ОС «Магістр» зі спеціальності 051 «Економіка»

Абітурієнт повинен продемонструвати фундаментальні та професійно-орієнтовані навички, а також здатність вирішувати типові складні спеціалізовані професійні завдання. Екзаменаційний білет складається з 50 тестових питань, серед відповідей яких необхідно обрати одну правильну. Правильна відповідь тестових завдань оцінюється за шкалою: 4 бали – в разі надання правильної відповіді, 0 балів – в протилежному випадку. Кількість балів за виконання фахового вступного випробування, яку може отримати вступник – 200 балів (максимальна оцінка). Мінімальний прохідний бал – 100 балів. Абітурієнти, що отримали менше, ніж 100 балів, участь у конкурсі не беруть.